

משניות

רעיונות לפרשת השבוע מתוך תורתו של הרב יצחק גינזבורג שליט"א

האזינו: זאת נקראת שירה?

לאן הוא חותר?

נסטה מהנושא לרגע: יצא לכם פעם לשמוע הרצאה ארוכה, וכל מה שרציתם לדעת זה את המסקנה של הכל? כשאנחנו שומעים הרצאה או קוראים מחקר מעמיק, המשיכה הטבעית שלנו היא לקפוץ לסוף, לסיכום, ולראות מה המרצה או הכותב רוצה לומר לי. לאיפה הוא לוקח אותי בפועל.

במילים אחרות, יש דרך פשוטה להבין מה מישהו באמת רצה לומר לנו: לראות איפה הוא סיים. אפשר לשמוע שיחה ארוכה ומתפתלת, עם עשרים נושאים באמצע, ולא להבין לאן היא הולכת. אבל הנקודה שאליה היא מגיעה בסוף - לשם הוא כיוון כל הזמן.

ספר דברים הוא נאום פרידה אחד ארוך של משה. בואו ננסה לקרוא אותו כך.

איר הוא מתחיל? "אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן, במדבר, בערבה, מול סוף, בין פארן ובין תפל ולבן וחרצת ודי זהב".

נשמע כמו רשימת תחנות בטיול. אבל רש"י מגלה לנו שזו בכלל לא גיאוגרפיה, אלא רמזים. כל שם כאן הוא תזכורת לחטא: התלונות במדבר על משה ואהרן, חטא המרגלים שנשלחו ממדבר פארן, התלונות על המן, מחלוקת קורח בחצרות, ו"די זהב" - רמז לעגל שנעשה מכל הזהב. משה לא רוצה למנות את החטאים בפירוש, מתוך כבוד לעם, אז הוא רומז.

כלומר: המילים הראשונות של הספר הן כבר תוכחה. ומשם זה רק ממשיך בפרשות הבאות - אזהרות, ברית (בפרשת כי תבוא), קללות, ועוד תוכחה. גם האזינו הולכת באותו כיוון.

ואז מגיעה הפרשה האחרונה בתורה, והכל מתהפך: "וזאת הברכה אשר ברח משה איש האלקים את בני ישראל לפני מותו". משה עומד ומברך. שבט אחרי שבט, כל אחד בכוח המיוחד שלו. בברכות התורה כולה נחתמת.

זה הסוף. ואם זה הסוף - זה גם מה שכל הספר חתר אליו כל הזמן.

השבוע נקרא בתורה את פרשת האזינו. כמעט כל הפרשה היא שיר אחד ארוך, שמשה רבינו אומר לעם ישראל ממש לפני מותו: "האזינו השמים ואדברה, ותשמע הארץ אמרי פי". פתיחה עוצמתית, פנייה לשמים ולארץ, ואחריה שירה שלמה. אלא שמי שממשיך לקרוא מגלה שהשיר הזה... לא ממש נשמע כמו שיר. במאמר השבוע ננסה להבין מה עושה כאן שירה, ונגלה שדווקא משם אפשר להבין את כל ספר דברים - ואולי גם את הימים שאנחנו נמצאים בהם בדיוק עכשיו.

שירה זה דבר שמח!

נתחיל מהמובן מאליו. שירה, בתנ"ך, היא דבר שמח. אנחנו לא פוצחים בשיר סתם ככה. אדם שר כשמשהו בתוכו גדול מדי בשביל דיבור רגיל - כשקרה משהו עצום, והמילים הרגילות פשוט צרות מלהכיל אותו.

השירה הראשונה והגדולה בתורה היא שירת הים. עם ישראל יצא ממצרים, עמד מול הים עם המצרים בעקבותיו, נכנס לתוכו ועבר בחרבה, והמים חזרו וכיסו את רודפיו. נשים לב איר התורה מתארת את הרגע שלפני השיר: "וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים. וירא ישראל את היד הגדלה אשר עשה ה' במצרים, וייראו העם את ה', ויאמינו בה' ובמשה עבדו". הם ראו. הם הרגישו. הלב התמלא. ורק אז - "אז ישיר משה ובני ישראל".

כך זה בכל השירות. דבורה שרה אחרי הניצחון במלחמה, וחנה שרה כשנולד לה הבן שעליו התפללה שנים. שירה בתנ"ך היא הקול של מי שקיבל משהו גדול ומיוחד, תענוג נפלא, והלב מתפרץ ברגש עצום של הודיה.

עכשיו נפתח את האזינו - ונגלה תוכחה. משה מדבר על כפיות טובה, על שכחה, על ריחוק, ועל מה שיקרה אם עם ישראל יפנה לו את הגב. "וישמון ישרון ויבעט", הוא אומר עליהם - התפטמת ובעטת. ומשם הלשון רק הולכת ומחריפה.

אז מה זה? התורה קוראת לזה שירה, ואנחנו שומעים תוכחה. משהו כאן לא מסתדר.

נורה אחת, שני חדרים

ישנו פסוק בספר קהלת, שנעשה יסוד גדול בחסידות: "וְרָאִיתִי אֶנִּי שֵׁשׁ יִתְרוֹן לַחֲכָמָה מִן הַסִּכְלוֹת כִּי־תִרְוֶן הָאוֹר מִן הַחֹשֶׁךְ".

ננסה את זה בפשטות. הדליקו נורה קטנה בחדר מואר באמצע הצהריים. אף אחד לא ישים לב. הדליקו את אותה נורה עצמה בחדר חשוך לגמרי – ופתאום היא הכל, למרות שיש אותה נורה ואותה כמות אור. מה שהשתנה הוא החושך שמסביב.

כך זה גם אצלנו. כאשר קורה לנו משהו טוב סתם כך, אנחנו נשמח, זה יהיה נחמד, אבל המשמעות העמוקה של הטוב קצת חסרה. כאשר אין שום התנגדות, קשה לראות את המעלה בתוצאה.

יש אור אחר, שאדם מגלה רק אחרי שעבר דרך מקום חשוך. פתאום הוא מוצא בעצמו כוח שלא ידע שיש לו. פתאום מתברר לו מה באמת יקר לו, הוא מגלה עומק ומשמעות גדולים שלא היו קיימים מבחינתו כלל. פתאום הקשר שלו עם הבורא נראה לו אחרת לגמרי. האור הזה לא רק גדול יותר, הוא גם מרגיש אחרת, יש לו יתרון עצמי. האור הזה נולד מתוך החושך.

עכשיו אפשר להסתכל אחרת על כל התוכחות של ספר דברים. הן לא עומדות בפני עצמן, והן בטוח לא המטרה. הן החושך שבזכותו הברכה של הסוף תיראה בכל עוצמתה. נכון, התוכחה כולה אמיתית ונצרכת. אבל היא לא עומדת בפני עצמה, והיא טומנת בתוכה גם שמחה עצומה. צריך רק לגשת אליה נכון, וכך כל המבט עליה מתהפך.

האיזון

ועכשיו אפשר לחזור להאיזון ולראות איפה בדיוק היא יושבת. היא יושבת על התפר. לפניה – כל התוכחות. אחריה – רק הברכות. והיא עצמה מחזיקה את שניהם בבת אחת. מצד אחד היא שירה, ושירה צריכה להיות מלאה בתענוג נפלא ושמחה עצומה. מצד שני היא מתארת את החטא ואת מה שבא אחרי. היא לא מוותרת על אף אחד מהצדדים.

הכוח של פרשת האיזון הוא היכולת לראות את החושך כירידה שנותנת תנופה לעלייה. לראות את האור שבא מתוך החושך ולשים לב שכך שדווקא אור כזה הוא היתרון

הגדול, שבלי החושך לא היה סיכוי להגיע אליו. האיזון הוא הכוח העוצמתי שמסוגל לחבר בין שני ניגודים ולהכיל אותם בתוכו.

אפילו שם הפרשה רומז לזה. "האיזון" מזכיר את המילה "איזון", הכוח לאזן ולהכיל שני צדדים, כמו מאזניים. המאזניים מאזנים בין משקלים שונים, מכילים את שני הצדדים וגם מכירים בכך שלכל צד יש קיום ייחודי. האיזון, אזנו וחברו בין קצוות.

ועוד משהו: הנקודה המחברת היא תמיד בעלת כוח עליון וגדול יותר משני הצדדים. כאשר שני שופטים חלוקים, השופט השלישי – המכריע והמאזן – הוא בעל הכוח הגדול ביותר. כל צד בפני עצמו לא מסוגל להכיל את האחר, וצריך את הכוח של שירת האיזון כדי לבוא מלמעלה ולראות איך שבאמת הכל מתאים.

התהליך גם אצלנו

אנחנו נמצאים בשבת תשובה, בין ראש השנה ליום הכיפורים, בלב עשרת ימי התשובה. זה זמן של חשבון נפש. מסתכלים על השנה שעברה, רואים מה לא הלך ומה צריך להשתפר. הזמן הזה מכונה "הימים הנוראים", ולא סתם... קצת מזכיר את החלק הראשון של ספר דברים.

לעומת זאת, והניגוד כאן בולט במיוחד – בעוד שבועיים בלבד, באותו חודש עצמו, נגיע לשמחת תורה. אחרי חג סוכות, "זמן שמחתנו" שגם בו רוקדים בכל לילה בשמחת בית השואבה, מגיע השיא, שמחת תורה, בו נקרא את "וזאת הברכה". בשמחת תורה נסיים את התורה ונרקוד איתה. ונגיע באמת לתכלית של כל השנה החולפת.

השבת קוראים את פרשת האיזון, ומקבלים קצת כוח לראות את יתרון האור מן החושך, להריח ולהקשיב קצת לעתיד המאיר והשמח, והופכים את השירה כולה לשיר מענג ומתוק. אם נהיה עדינים ורגישים מספיק, נוכל באמת להתבונן שמצד אחד אנחנו בשבת תשובה, בלב הימים הנוראים, אחוזים במשקל הכבד שיש לימים אלו. מצד שני – האיזון זו שירה, והיא נותנת לנו לתת מבט על כל השנה שחלפה ולנסות להרגיש איך כל החושך באמת מוביל אותי אל אור גדול ועוצמתי הרבה יותר ממה שיכולתי לדמיין אפילו...

[מעובד מתוך ספר 'שעשועים יום יום' לפרשת האיזון]

מפי גדולי החסידות

התשובה מושך ומשמח את הבורא בעוצמה רבה. ויותר מכך: לאחר התשובה יש לבורא תענוג עצום מהחושך שנתהפך לטוב יותר מהטוב בעצמו!

[מעובד על פי ספר 'תורת שמואל' פרשת חקת, עמוד תרו]

אומר רבי שמואל מליובאוויטש:

לבעלי התשובה יש כוח מיוחד, שאין אפילו לצדיק גמור. לבעל התשובה יש את היתרון הגדול של "אור הבא מן החושך", כיוון שהוא היה רחוק והתקרב. דווקא בעל

התוכן אינו מוגה על ידי הרב. העלון נכתב על ידי תלמידים, האחראיות על הכותבים בלבד.

אהבתם את העלון? רוצים לקבל אותו בכל שבוע לדוא"ל? הצטרפו לרשימת התפוצה, ע"י שליחת בקשה לכתובת הדוא"ל של העלון. לכל ענייני העלון, פניות, הערות והקדשות, יש לפנות לכתובת alon@alonmashmaut.org. נשמח לקבל את תגובתכם!

בקרו באתר שלנו: alonmashmaut.org